

Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi na Gimnaziji Jurija Vege Idrija – od projekta do nepogrešljive prakse

JASMINA VELIKANJE, Gimnazija Jurija Vege Idrija
jasmina.velikanje@gmail.com

● **Povzetek:** V letih od začetka uresničevanja Koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol (Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, 2007) do današnje veljave, ki jo ima Koncept VIZ dela z nadarjenimi na naši šoli, se je nabralo mnogo izkušenj na področju odkrivanja nadarjenih dijakov, o pripravi in spremljavi individualiziranih programov, o izvajanju prilagojenih oblik in metod dela z nadarjenimi, o interdisciplinarnem pristopu, akceleraciji in v povezavi z ostalimi kriteriji in kazalniki za evalvacijo kakovosti izvajanja Koncepta. Kakovosten program in izvajanje VIZ dela na šoli je rezultat podpore vodstva šole in velike vneme strokovnih delavcev pri njegovem večletnem in sistematičnem uvajanju.

V prispevku bom najprej predstavila krajši pregled naše poti od začetka izvajanja Koncepta do danes, nato pa natančneje osvetlila nekaj primerov načina izvajanja Koncepta ter nekaj dejavnosti, ki so se na šoli izkazale kot primeri dobre prakse in so se ohranile do danes.

Ključne besede: koncept VIZ dela z nadarjenimi, INDEP, ustvarjalni potencial, raziskovalna dejavnost, tutorstvo

Concept of Gifted Education at Jurij Vega General Secondary School Idrija - from Project to Indispensable Practice

● **Abstract:** Much valuable experience has been gained from the beginning of implementing *Koncept vzgojno izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju* (Concept of Gifted Education in Secondary Schools) in 2007 (Council of Experts of the Republic of Slovenia for General Education) to the value it holds today. This experience covers various fields, such as identifying gifted students, preparing and performing individualized education programmes, organizing and adapting teaching and learning methods for gifted students, the interdisciplinary approach, acceleration and evaluation of educational work on the basis of the commonly developed indices and criteria. It is the school management's support and great involvement of the teaching staff in its lengthy and systematic introduction that enable such a quality programme and implementation of gifted education. The paper first provides brief insight into the history of the implementation of the Concept of Gifted Education in the author's school. This is followed by a description of some good practice examples in terms of implementing the Concept and stimulating the involvement of potentially gifted students.

Key words: Concept of Gifted education, INDEP (individualized education programme), creative potential, research activities, tutorship.

Uvod

Ko je junija 2007 s strani vodje projektne naloge Spremljanje uvajanja Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol (v nadaljevanju Koncept) in hkrati vodje Ekspertne skupine za delo z nadarjenimi na Zavodu RS za šolstvo, mag. Tanje Bezić, na šolo prispelo povabilo za sodelovanje v projektu, odločitev ni bila težka. Vedeli smo, da učitelji že vseskozi posebno pozornost posvečamo delu z nadarjenimi dijaki. Vodilo nas je spoznanje, da vsi mladostniki potrebujejo varno in spodbudno okolje, saj le tako lahko razvijejo svoje intelektualne potencialne. Ta »posebna pozornost delu z nadarjenimi« se je udeleževala z različnimi dejavnostmi, čeprav ni bila nikjer posebej zapisana, bila pa je nesistematično, bolj ali manj spontana in največkrat tudi brez formalne in kjer koli zapisane evalvacije ali zbiranja povratnih informacij. Smo pa v obdobju pred uvedbo Koncepta nadarjenost na šoli to pojmovali kot intelektualno nadarjenost, o drugih oblikah nismo razmišljali.

Ko smo se vključili v projekt ZRSS in se udeležili seminarja na ZRSS, konec avgusta 2007 ter tam bili podrobno seznanjeni s Konceptom in gradivom Operacionalizacija koncepta, smo spoznali, da nam sodelovanje v projektu in s tem tudi zavezanost

Koncept namreč razvija in spodbuja mrežno sodelovanje vodstva, svetovalne službe, posameznih učiteljev oz. razrednika in seveda tudi nadarjenega dijaka in njegove starše.

k njegovemu spoštovanju ter s spoštovanjem dogovorov s sodelujočimi v projektu¹, ponujata enkratno priložnost na področju dela z nadarjenimi. Opravili smo SWOT analizo dotedanjega dela z nadarjenimi in oblikovali izvirni šolski razvojni projekt za delo z njimi. Na ta način smo ozavestili vse že vpeljane aktivnosti v zvezi s spodbujanjem razvijanja nadarjenosti, natančneje smo opredelili vloge posameznikov ter določili nosilce za posamezna strokovna področja. Tako smo pripravili pogoje za bolj sistematično razvijanje dela z nadarjenimi. Koncept namreč razvija in spodbuja mrežno sodelovanje vodstva, svetovalne službe, posameznih učiteljev oz. razrednika in seveda tudi nadarjenega dijaka in njegovih staršev.

Razlogov za sodelovanje v projektu je bilo torej več kot dovolj. Tako se je na šoli oblikovala projektna skupina, sestavljena iz učiteljev, ki so pokrivali posamezna področja, svetovalne delavke kot koordinatorke projektnega tima in ravnatelja kot odgovornega nosilca projekta. Sama sicer nisem bila članica ožjega tima, sem pa sodelovala kot učiteljica nemščine in angleščine. Člani projektnega tima so se udeleževali rednih izobraževanj na ZRSS in na podlagi Koncepta in smernic Ekspertne skupine ZRSS pripravili izvedbeni načrt za naslednje šolsko leto. Septembra 2007 je bil načrt kljub zelo strogim kriterijem sprejet za sodelovanje v razvojnem projektu kot eden izmed petih od večjega števila prijavljenih gimnazij. >

¹ Povzeto iz povabila za sodelovanje v projektu uvajanja koncepta: Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju z dne, 14. 06. 2007.

Snovalci projekta na naši šoli so analizo stanja izvedli na podlagi vpisov v Knjigo dosežkov, analize vprašalnika za profesorje, ki naj bi v šolskem letu 2007/2008 poučevali v 1. letniku in na osnovi predlogov strokovnih aktivov za LDN² za naslednje šolsko leto, kar zadeva dejavnosti za nadarjene. Ugotovili so, da je šola vseskozi v obdobju pred začetkom projekta skrbela predvsem za razvijanje nadarjenosti na splošnem intelektualnem in učnem oz. akademskem področju (ZRSS, 2008: OLNADO7), le redke pa so bile na šoli dejavnosti, kjer so dijaki lahko načrtno in sistematično razvijali tudi svoj ustvarjalni in umetniški potencial.

Ugotovili so, da je šola vseskozi v obdobju pred začetkom projekta skrbela predvsem za razvijanje nadarjenosti na splošnem intelektualnem in učnem oz. akademskem področju

Večina profesorjev je nadarjenim dijakom že omogočala reševanje dodatnih nalog pri svojem predmetu, predstavitev snovi s seminarskimi nalogami. Imeli so možnost obiskovati krožek matematike in fizike. Za nadarjene so potekale priprave na tekmovanja iz skoraj vseh predmetov na različnih ravneh. Dijaki so lahko samostojno oblikovali raziskovalne naloge tako iz družboslovnih kot naravoslovnih področij, ki so jih tudi uspešno zagovarjali na 3. Regijskem srečanju mladih raziskovalcev za severno Primorsko³, kar je nekaterim zagotovilo tudi uvrstitev na državno raven tekmovanja. V povezavi z gospodarstvom so dijaki lahko izvajali projekt počitniškega dela za nadarjene v koncernu Kolektor, sodelovali pa so tudi v mednarodnih projektih, kot je bil Comenius, in se udeleževali različnih literarnih in tujejezičnih natečajev. Slabost in hkrati priložnost ter izziv pa so člani projektne tima videli v do takrat zapostavljeni skrbi za razvijanje ustvarjalnega in umetniškega potenciala pri nadarjenih dijakih. Projektne tim se je tako s snovanjem projekta zavezal k ohranjanju obstoječih dejavnosti za delo z nadarjenimi kot tudi k spodbujanju uvajanja novih, drugačnih.

Izkušnje so pokazale, kako pomembno je, da so starši že v začetku leta, ko se njihov otrok vpiše v srednjo šolo, seznanjeni z možnostmi, ki jih šola ponuja nadarjenim dijakom.

V štirih letih, kolikor je trajal omenjeni projekt, voden s strani ZRSS, so člani projektne skupine aktivno sodelovali na izobraževanjih na ZRSS in se udeleževali

srečanj srednjih šol, ki so bile v projektu. Na strokovnih srečanjih sta koordinatorica projekta na šoli, prof. Cveta Tratnik, ter koordinatorica za področje ustvarjalnosti in umetnosti prof. Maja Justin Jerman redno predstavljali primere dobre prakse in z ostalimi sodelujočimi delili svoje izkušnje. Kot članici projektne tima mentorske šole sta predstavili Koncept in delo z nadarjenimi na srednjih šolah v Izoli in Kopru. Junija 2008 je projektne tim sprejel povabilo k sodelovanju pri dokončnem oblikovanju ocenjevalnih lestvic za odkrivanje nadarjenosti v srednjih šolah, v marcu 2009 pa so sooblikovali kazalce kakovosti pri delu z nadarjenimi. Namen oblikovanja kazalcev in kriterijev je bil ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti oz. spodbujanje stalnega izboljševanja kakovosti VIZ dela na področju odkrivanja in spodbujanja razvoja nadarjenih dijakov⁴ (ZRSS, 2009). Z namenom pridobiti čim boljšo oceno dela šole na področju VIZ dela z nadarjenimi je koordinatorica projektne tima k sodelovanju povabila tudi skupino dijakov. Ti so s pomočjo Kazalnikov ovrednotili delo šole in svoje ugotovitve⁵ predstavili na srečanju šol julija 2009 v Ljubljani.

Kot rečeno, bi bilo nemogoče v enem samem prispevku zajeti vsa razmišljanja in aktivnosti, ki so se od začetka do danes odvijale na šoli, nekatere pa so se zakoreninile in postale nepogrešljivi del naše prakse. V nadaljevanju bi zato izpostavila štiri primere izvajanja Koncepta. Prvi primer se nanaša na obveščanje dijakov in staršev o Konceptu, ostali trije pa so primeri različnih vsebinskih obogatitev za šolo v okviru skrbi za nadarjene.

1 Delovni sestanek za starše nadarjenih dijakov in oblikovanje individualiziranega programa

Izkušnje so pokazale, kako pomembno je, da so starši že v začetku leta, ko se njihov otrok vpiše v srednjo šolo, seznanjeni z možnostmi, ki jih šola ponuja nadarjenim dijakom. Tako je ena od tem prvega roditeljskega sestanka za starše prvošolcev tudi izvajanje Koncepta, ki ga koordinator za delo z nadarjenimi predstavi in v grobem opiše. Vse zainteresirane starše, tako že prepoznanih kot tudi neprepoznanih nadarjenih dijakov, povabi na informativni sestanek na temo VIZ dela

² Letni delovni načrt.

³ Gimnazija Jurija Vege je nosilka Regijskega srečanja mladih raziskovalcev za severno Primorsko.

⁴ Delovno gradivo: Kazalci kakovosti in standardi za VIZ delo z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju, ZRSS, 2009.

⁵ Ugotovitve so zajete v Poročilu - Kazalci kakovosti in standardi VIZ dela z nadarjenimi (Pripombe učiteljev in dijakov GJV Idrija na predlagano gradivo, Cveta Tratnik, koordinatorica projekta na šoli, 24. 2. 2009).

z nadarjenimi, ki ga izpeljemo v mesecu oktobru in se ga v povprečju udeleži nekaj več kot 10 % (podatek iz leta 2014) staršev prvošolcev. V uvodnem delu s starši in dijaki skupaj s svetovalno delavko izpeljemo sproščeno delavnico, kjer tudi starši razmišljajo o tem, kaj pravzaprav nadarjenost je in kaj vse vpliva na odkrivanje in razvijanje te.

Starši in dijaki črpajo iz svojih izkušenj, ki v njihovi preteklosti niso bile nujno vedno pozitivne. Prisotni imajo možnost povprašati, kar jih zanima, ter izraziti pomisleke v zvezi s pretiranim izpostavljanjem posameznega nadarjenega. Na ta način se poskušamo dotakniti tudi pojma stigmatizacije nadarjenosti, ki je tudi v današnji družbi še pre pogosto prisotna. Bojazen, da bi bili zaradi prepoznane nadarjenosti dijaki pred sošolci izpostavljeni, preobremenjeni in zato v stiski, se kaže v tem, da mnogi bodoči prvošolci ob vpisu niso predložili poročila o prepoznani nadarjenosti v OŠ. Prav z informativnimi sestanki poskušamo z odkritim pogovorom in diskusijo zagotoviti, da se to ne bo zgodilo.

V drugem delu sestanka staršem in dijakom predstavimo Koncept in jih seznanimo z možnostjo oblikovanja individualne pogodb.

Pri VIZ delu z nadarjenimi se držimo osnovnih strokovnih in etičnih načel, iz katerih izhaja tudi Koncept. Tako spoštujemo načelo dobrobiti in avtonomnosti dijaka. Ugotavljamo, da je za starše in dijake pri odločitvi za oblikovanje individualiziranega programa (v nadaljevanju INDEP) zelo pomembno, da jim zaupamo in jih vključujemo v oblikovanje programa glede na njihove želje in hkrati možnosti, ki jih ponuja šola. Spoštovati je treba tudi dijakovo odločitev, da pri katerem predmetu ali dejavnosti, kljub nadarjenosti na tem področju, ne želi prilagoditev in dodatnih možnosti ter izzivov. Izhajamo iz dejstva, da sta dijakova notranja motivacija in značaj gonilni sili za nadgraditev nadarjenosti. Naloga šole pa je, da zagotovi spodbudno okolje, ki omogoča razvoj in nadgradnjo talenta. Nemški pisatelj, igravec in režiser Curt Goetz (1888-1960) je vse te resnice zapisal v citatu, s katerimi na šoli začnemo informativni sestanek za starše nadarjenih dijakov in nadarjene dijake in pravi »Skoraj nikogar ni, ki bi bil popolnoma brez nadarjenosti. Izobrazba jo odkrije, pridnost jo nadgradi, značaj jo ohrani.«⁶ Številke pričajo o uspešnosti našega dela na področju informiranja v zvezi z VIZ delom z nadarjenimi, saj z veseljem ugotavljamo, da je vsako leto večji odstotek dijakov, ki že ob vpisu odda

Skoraj nikogar ni, ki bi bil povsem brez nadarjenosti. Izobrazba jo odkrije, pridnost jo nadgradi, značaj jo ohrani.
Curt Goetz (1888-1960)

poročilo o že izvedeni identifikaciji in o dosežkih v OŠ. V letu 2014/15 se je 10 % odstotkov ali konkretno 8 dijakov oziroma dijakinj 1. letnika odločilo za individualiziran program. V letu 2007 sta INDEP imela le dva dijaka.

Velik potencial za izboljšanje svoje prakse smo videli v dejstvu, da Koncept v več fazah predvideva evalvacijo izvajanja, tako vmesno kot končno. Seveda pa so se na osnovi poznavanja kazalnikov kakovosti ponudile tudi nove, sveže ideje. Poleg tega Koncept razvija mrežno sodelovanje vodstva, svetovalne službe, posameznih učiteljev oz. razrednika in seveda tudi nadarjenega dijaka in njegove starše.

2 Možnosti za razvijanje ustvarjalnega in umetniškega potenciala

Eno od številnih priložnosti, ki so se odpirale s sodelovanjem v projektu uvajanja Koncepta, je takratni projektni tim videl v razširitvi spektra vsebin, ki >



Slika 1: Plakat na temo potrošništva (avtorici Mirjam Šivic in Nina Justin)

⁶ Glej vire.

⁷ Povzeto po predstavitvi prof. Maje Justin Jerman z naslovom *Ustvarjalnost na GJV*, na srečanju srednjih šol 2007 v Ljubljani. ratnik, koordinatorica projekta na šoli, 24. 2. 2009.

jih je šola do tedaj ponujala v obliki interesnih in obšolskih dejavnosti. Ustvariti možnosti bolj pestre ponudbe na ustvarjalnem in umetniškem področju (glasba, ples, gledališče, likovna umetnost, fotografija, film, sodobni mediji), da bodo dijaki v čim večji meri lahko prepoznali in razvili svoje talente, je postal eden od ciljev, zapisan tudi v viziji šole. S tem se je šola zavezala, da bo dijakom omogočila celostni razvoj, ki vključuje intelektualno, ustvarjalno, socialno in čustveno področje. Šola vedno ponuja možnosti za vse dijake. Tako za tiste, ki so že evidentirani kot nadarjeni, kot tudi za tiste, ki sicer ne pridejo do izraza in se iz različnih razlogov ne uresničijo.

V novembru 2007 je šola na pobudo projektne tima gostila priznanega psihologa dr. Jana Makaroviča, ki je celotnemu učiteljskemu zboru predaval na temo ustvarjalnosti. Prof. Maja Justin Jerman, ki je od vsega začetka koordinatorica za ustvarjalno in umetniško področje, je k sodelovanju povabila strokovno usposobljene izvajalce, mentorje in tudi učitelje, ki so svoje dejavnosti izvajali v obliki obveznih izbirnih predmetov ali interesnih dejavnosti oz. krožkov. Da je bil tako velik premik v smeri ustvarjanja priložnosti za razvijanje teh potencialov možen, gre zahvala veliki vnemi članov projektne tima na čelu s koordinatorico tima, prof. Cveto Tratnik in tudi vodstvu šole. Ravnatelj naše gimnazije Borut Hvalec je takrat in tudi še danes izjemno podpira skrb za delo z nadarjenimi dijaki, kar je za šolo s finančnega vidika obremenilno.⁷ Temeljna načela uvajanja ustvarjalnih dejavnosti so bila raznovrstnost ponudbe in omogočanje svobodne izbire dijakov, uveljavljanje mentorskih odnosov med dijaki in učitelji oziroma drugimi izvajalci programa in uporaba sodelovalnih oblik učenja (Temeljna načela, Koncept 2007).

Od leta 2007 do danes se je seznam dejavnosti spremenil glede na interese dijakov in kvaliteto. Dijaki lahko svoje »nešolske« talente še vedno razvijajo denimo v novinarskem krožku, filmskem ali fotografskem krožku, šolskem pevskem zboru, pri likovnem snovanju, novinarskem, podjetniškem krožku, z udeležbo na številnih natečajih evropskega merila in nenazadnje v Mali gledališki šoli in skupini za skeč. Mladi nadarjeni gledališčniki tako vsako leto pripravijo eno gledališko predstavo, s katero se pokažejo tako šolski javnosti kot tudi lokalni skupnosti. Vsakokrat s svojim igralskim talentom navdušijo gledalce. Skupi-

na za skeč je nepogrešljiv del kulturnega dogajanja na šoli. Dijaki, vključeni v to skupino, skupaj z ostalimi nadarjenimi dijaki, aktivno sodelujejo pri pripravi in izvedbi marsikaterih prireditve ob različnih priložnostih. Tisti, ki izstopajo na področju ustvarjalnosti, tako ali drugače, s svojimi umetniškimi deli, idejami in seveda tudi nastopi soustvarjajo program vsakoletnih prireditev, ki jih šola skupaj z različnimi ustanovami prireja za dijake in učitelje kot tudi za lokalno skupnost. Tako v decembrskem času ustvarjalne moči mladi ustvarjalci naše šole, nastopajoči iz vrtcev, osnovnih šol, Mladinskega centra, Glasbene šole Idrija in tudi Društva upokojencev Idrija ter Varstveno delovnega centra Idrija, svoje nastope povežejo v mavrico na prireditvi Mavrica generacij. Prireditve je sicer prvič nastala v okviru projekta SKK⁸ leta 2013. Poleg tega, da tovrstno povezovanje pripomore h krepitvi samozavesti in pozitivni samopodobi nastopajočih, je izjemnega pomena, saj nudi priložnost za razvijanje strpnosti, socialnega čuta ter sprejemanja drugačnosti.

V čast slovenskega kulturnega praznika na šoli že tretje leto poteka kulturni maraton, celodnevna prireditve s kulturnim programom, številnimi raznovrstnimi delavnicami, predavanji, osrednjim eminentnim gostom in pogovorom z njim. V večernem delu programa se odvija ogled slovenskega filma, ki mu sledi pogovor z ustvarjalci. Vodenje posameznih delavnic z veseljem prevzamejo posamezni nadarjeni dijaki, ki se želijo preizkusiti tudi na tem področju.

Tako so denimo letos tri nadarjene dijakinje gimnazije prevzele in suvereno izpeljale delavnico za varovance Varstveno delavnega centra Idrija.

Sicer večino delavnic vodijo zunanji sodelavci, nekoč dijaki in dijakinje naše šole, danes pa priznani in uspešni ustvarjalci, kot so denimo filmski režiser Dušan Moravec, dramaturginja Ana Kržišnik, fotograf Iztok Hvala. Za ponazoritev pestrosti dogajanja naj naštejemo delavnice letošnjega kulturnega maratona: optične prevare, skupina za skeč, pop delavnica, filmska delavnica, fotografija, flamenko, afriški plesi, kitajščina kot ključ do spleta, inteligentna uporaba čustev, ustvarjalno pisanje, eksperimentalnica ter gledališka in filmska maska.

Ustvariti
možnosti
bolj pestre ponudbe
na ustvarjalnem in
umetniškem področju, da
bodo dijaki v čim večji meri
lahko prepoznali in razvili
svoje talente, je postal
eden od ciljev, zapisan
tudi v viziji šole.

V čast
slovenskega
kulturnega praznika
na šoli že tretje leto
poteka kulturni
maraton.

Kot že rečeno, je bil eden od ciljev projekta uvajanja Koncepta na šoli, ustvariti več in boljše možnosti za spodbujanje in razvijanje ustvarjalnega in umetniškega potenciala pri dijakih. Z gotovostjo lahko trdim, da je ta cilj v obdobju od začetka projekta do danes prerasel v nepogrešljivo prakso, ki ga na podlagi povratne informacije s strani dijakov, učiteljev in tudi ostalih udeležencev prireditev stalno izboljšujemo.



Slika 2: Plešasta pevka (avtor Miha Tratnik Bajc)

3 Raziskovalna dejavnost in sodelovanje z lokalnim gospodarstvom

Če naj bi Gimnazija Jurija Vege sledila svoji zavezi dijakom omogočiti celosten razvoj, bi bilo nepošteno pričakovati, da vsi dijaki v sebi skrivajo talent na področju umetnosti in ustvarjalnosti, ki ga želijo razviti. Protiutež vsem dejavnostim na področju skrbi za razvoj ustvarjalnega potenciala predstavljajo aktivnosti, ki so namenjene dijakom, nadarjenim na naravoslovnem in naravoslovno-tehniškem področju. Že v začetku projekta leta 2007 je takratna projektna skupina ugotovila, da mnoge kvalitetne dejavnosti za naravoslovno nadarjene dijake že potekajo. Eden ciljev projekta uvajanja Koncepta na šoli je tako postal ohranitev obstoječih dejavnosti na tem področju in krepitev sodelovanja šole z lokalnim gospodarstvom z namenom VIZ dela z nadarjenimi.

Raziskovalna dejavnost na šoli poteka v treh smereh. Dijaki se lahko izkažejo pri oblikovanju samostojnih klasičnih raziskovalnih nalog z izbranega predmetnega

Protiutež vsem dejavnostim na področju skrbi za razvoj ustvarjalnega potenciala predstavljajo aktivnosti, ki so namenjene dijakom, nadarjenim na naravoslovnem in naravoslovno-tehniškem področju.

področja. Šola spodbuja raziskovalno dejavnost dijakov in je že vrsto let nosilka Regijskega srečanja mladih raziskovalcev za severno Primorsko. Za regijska in državna tekmovanja iz naravoslovja dijaki pod mentorstvom učitelja sodelujejo tudi s fakultetami in Inštitutom Jožef



Slika 3: Plakat – vabilo na prireditev Mavrica generacij, 2014 (avtorica Irena Gnezda)



Slika 4: Nastop glasbenikov ob otvoritvi YRoNS srečanja, april 2013 (avtorica Mia Moravec)

Štefan.

Obogatitev na področju VIZ dela z nadarjenimi naravoslovci zadnjih nekaj let je sodelovanje mladih nadarjenih raziskovalcev na vsakoletnem mednarodnem srečanju YRoNS. Primerna je za dijake, ki želijo raziskovati in ne tekmovati. Tema raziskovalnih nalog je vnaprej določena in za vse udeležence ista. Sodelovanje pri YRoNS-u je za dijake privlačno in koristno iz več razlogov. Poleg tega, da udeleženci že med pripravami na srečanje pridobijo ogromno strokovnega znanja, je pomembno tudi, da krepijo in razvijajo spretnosti timskega sodelovanja in učenja ter se urijo v javnem nastopanju. Izsledke raziskovalnih nalog dijaki na konferenci namreč tudi javno predstavijo, in sicer v angleščini. Med vsakokratnimi srečanji spoznavajo sovrstnike iz drugih držav, bivajo pri družinah gostiteljicah, spoznavajo način življenja drugod in tako razvijajo medkulturno kompetenco. Ker so teme raziskovalnih nalog vedno zelo praktične, so dijaki izjemno motivirani. V letu 2013 je bilo srečanje YRoNS na temo Polimeri v Idriji, udeležili so se ga dijaki iz šestih držav. Z vidika organizacije, oblikovanja in vsebine programa je bila to spet velika priložnost za naše mlade ustvarjalce.

Lokalno gospodarstvo že od vsega začetka podpira VIZ delo z nadarjenimi za naravoslovje in tehniko, posebej spodbujajo zanimanje za univerzitetni študij na naravoslovno-tehniških fakultetah. Tako se je okrepiło sodelovanje s koncernom Kolektor. Vsako poletje

ima približno 10 dijakov gimnazijskega programa možnost opravljati počitniško strokovno delo v razvojnih oddelkih tega podjetja. Mentorji v podjetju razpišejo temo ter na kratko opišejo potek dela in cilje. Na ta način se dijaki lažje odločijo za eno od razpisanih tem, v avtentičnem okolju pa lahko kasneje preverijo, ali jih tovrstno delo zanima ali morda celo dobijo izziv za raziskovalno nalogo. V kolikor je prijavljenih dijakov več, kot je razpisanih tem, imajo prednost dijaki višjih letnikov oziroma dijaki, ki beležijo vidne uspehe oziroma dosežke na področju naravoslovja in tehnike. Rezultati vprašalnikov v zvezi z organizacijo, strokovnostjo in samo izvedbo počitniškega strokovnega dela kažejo, da so tako mentorji na podjetju kot tudi dijaki, ki delo opravljajo s to prakso, izjemno zadovoljni.

Vpetost šole v lokalno skupnost in povezanost z lokalnim gospodarstvom v veliki meri nudi dodatne možnosti za delo z nadarjenimi in je izjemna prednost. Ta povezanost omogoča opravljanje laboratorijskih vaj in eksperimentov v njihovih laboratorijih, uporabo sodobne tehnologije. Podjetja sodelujejo pri dogodkih, ki jih šola organizira za lokalno skupnost, sodelujejo pri programu izmenjav z drugimi šolami in nenazadnje že vrsto let z donacijami omogočajo izvedbo tako številnih in po vsebini raznolikih dejavnosti v okviru VIZ dela z nadarjenimi.

4 Projekt Tutorstvo kot pomoč dijakom prvošolcem

Kot četrti, zadnji primer dobre prakse, želim navesti najmlajši, a kljub temu uspešen primer VIZ dela z nadarjenimi. Projekt Tutorstvo se je razvil iz našega trdnega prepričanja, da celostni razvoj človeka, o katerem smo že govorili, ne zajema zgolj razvijanja skrbi zase kot posameznika, pač pa poleg tega pušča tudi nekaj prostora za skrb za tiste, ki v danem trenutku in situaciji potrebujejo nekaj pomoči. Z namenom spodbujanja skrbi za sočloveka, prostovoljne dejavnosti in razvijanja socialnih kompetenc nadarjenih dijakov smo v šolskem letu 2012/13 nadarjene dijake 3. in 4. letnika povabili k sodelovanju v projektu Tutorstvo.

Z namenom spodbujanja skrbi za sočloveka, prostovoljne dejavnosti in razvijanja socialnih kompetenc nadarjenih dijakov smo v šolskem letu 2012/13 nadarjene dijake 3. in 4. letnika povabili k sodelovanju v projektu Tutorstvo. Prvotni namen projekta je bil v začetku šolskega leta pomagati prvošolcem ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Vsako leto je dijakov, ki se odločijo za prostovoljno tutorstvo, približno 15. Prvošolci že ob vpisu v srednjo šolo dobijo elektronski naslov svojega tutorja, na katerega se lahko obrnejo s svojimi vprašanji, ki zadevajo organizacijo pouka, šolsko kuhinjo, posamezne učitelje ipd. Glede na potrebe in odzive prvošolcev skupaj s tutorji na rednih srečanjih oblikujemo in spremin-

Z namenom spodbujanja skrbi za sočloveka, prostovoljne dejavnosti in razvijanja socialnih kompetenc nadarjenih dijakov smo v šolskem letu 2012/13 nadarjene dijake 3. in 4. letnika povabili k sodelovanju v projektu Tutorstvo.

jamo zastavljeni projekt. Učna pomoč tutorjev sprva ni bila predvidena, ker pa se je izkazalo, da dijaki (ne zgolj prvošolci) najbolj od vsega potrebujejo ravno to, so tutorji sami izrazili pripravljenost pomagati tudi na ta način. Kot mentorici tutorjem sva s svetovalno delavko posebej pozorni na to, da dijaki tutorji zaradi svoje vloge ne bi bili preobremenjeni in bi posledično sami imeli učne težave. Za izjemno uspešno se je izkazala pomoč tutorja nadarjenemu dijaku, ki je sicer nadarjen na enem področju, na drugem, učnem, pa potrebuje nekaj podpore. Prav tako uspešna je bila pomoč dijaku s statusom športnika, ki je zaradi številnih športnih obveznosti veliko manjkal pri pouku. Občutek, da nekomu pomagaš, ker tako sam želiš, in občutek, da je nekomu mar, da zmoreš, čeprav z nekaj pomoči, je neprecenljiv, izkušnje pa na obeh straneh izredno pozitivne.

Tudi tokrat nismo pozabili na naše mlade ustvarjalce. Letos smo k sodelovanju v projektu namreč povabili tudi dijake prvošolce, ki so nadarjeni na likovnem področju. Rezultat tega je naš novi, samo naš, logotip projekta Tutorstvo. Pod mentorstvom prof. likovne umetnosti Irme Gnezda ga je izdelal dijak 1. letnika Miha Colja.

Zaključna misel

Projektalni tim je v začetku leta 2007 imel vizijo. Šola naj bo prostor, kjer se dijaki počutijo spoštovane in sprejete za to, kar so. Naj bo prostor, kjer imajo dijaki ob kvalitetnem rednem pouku obilico možnost spoznati in razviti svoja močna področja, graditi na samozavesti in pozitivni samopodobi. In nenazadnje, naj bo prostor, kjer se imajo najstniki pravico odločiti, da ne želijo izkoristiti ponujenih možnosti.

Zapisani primeri dobre prakse so izbor iz množice primerov, ki pričajo, kako so cilji projekta uvajanja Koncepta postali nepogrešljiv del našega vsakdanjega VIZ z nadarjenimi. Nadarjeni dijaki, ki imajo izdelan individualni program, in njihovi starši ocenjujejo, da je spodbude za razvijanje potencialov na šoli dovolj, stvar posameznika pa je, ali bo to izkoristil.



Slika 5: Logotip projekta Tutorstvo, 2014 (avtor Miha Colja)

Viri:

1. Koncept VIZ dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju; Potrjen na 100. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 15. marca 2007, sklep števil. 4.
2. Operacionalizacija Koncepta VIZ dela z nadarjenimi v srednjem izobraževanju; gradivo na osnovi sklepa 96. seje Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 16. 11. 2006. Potrdila ga je tudi Razširjena programska skupina za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih, vodja prof.dr. Drago Žagar.
3. Pripravljen projekt na GJV, izbran za sodelovanje v projektu Uvajanje koncepta VIZ dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju z dne, 31. 8. 2007.
Ocenjevalne lestvice nadarjenosti učenca - izpopolnjena oblika 2007, (OLNAD07); ZRSŠ, Ljubljana, 2008.
Avtorji: Ekspertna skupina za delo z nadarjenimi v osnovni in srednji šoli Predsednica: mag. Tanja Bezić, Zavod RS za šolstvo.
Člani: Dušica Boben, Center za psihodiagnostična sredstva, d.o.o., Ljubljana; dr. Mojca Jurišević, asistentka, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani; Mirt Nagy, Zavod RS za zaposlovanje; dr. Fani Nolimal, Zavod RS za šolstvo; Mag. Gordana Rostohar, Gimnazija Brežice; dr. Branko Slivar, Zavod RS za šolstvo; mag. Srečko Zorko, Prva gimnazija Maribor.
Recenzent: prof. dr. Drago Žagar, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
Kazalciakovosti za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjih šolah (KKNAD), ZRSŠ, november 2011
4. <http://www.zitate.eu/de/autor/1267/curt-goetz> (20. 2. 2015).

Viri fotografij:

Arhiv šole

Miha Tratnik Bajc, dijak 3. letnika gimnazije v šol. letu 2014/15

Irma Gnezda, prof. likovne umetnosti, Plakat - vabilo na prireditve Mavrica generacij, 2014

Mia Moravec, dijakinja 4. letnika gimnazije v šol. letu 2013/14, nastop glasbenikov ob otvoritvi YRONS srečanja, april 2013

Mirjam Šivec in Nina Justin, dijakinji 1. letnika v šol. letu 2012/13, Plakat na temo potrošništva

Miha Colja, dijak 1. letnika v šol. letu 2014/15, logotip projekta Tutorstvo, 2014